

SİLİVRİ 3 NO.LU L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2022/22

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 17.05.2022 tarihli ve 2022/306 sayılı kararıyla oy birliği ile kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	ii
KISALTMALAR.....	iii
1. GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler.....	3
2.2. Kurum Personeli	3
2.3. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler	4
3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLERE YÖNELİK TUTUM VE HİZMETLERE İLİŞKİN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER.....	4
3.1. Yönetim ve Personel.....	4
3.2. Fiziksel Koşullar.....	7
3.3. Beslenme	9
3.4. Sağlık Hizmeti ve Psiko-Sosyal Destek Hizmetleri	9
3.5. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Faaliyetler	12
3.6. Dış Dünya ile Etkileşim.....	14
3.7. Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri	14
4. TAVSİYELER.....	15
4.1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler	15
4.2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler	16
4.3. İçişleri Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler	17
4.4. Sağlık Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler	17

KISALTMALAR

AİÖK (CPT) : Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi

COVID-19 : Yeni Korona Virüs Hastalığı

HES : Hayat Eve Sığar

m² : Metrekare

OPCAT : İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol

TIHEK : Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

UÖM : Ulusal Önleme Mekanizması

UYAP : Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

UZEP : Uzaktan Eğitim Platformu

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı; *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TIHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un “Kapalı Ceza İnfaz Kurumları” başlıklı 8'inci maddesi uyarınca: *“Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan,*

ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir.”

6. Yukarıda anılan görevlerin ifası çerçevesinde, Silivri 3 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'na¹ 26.10.2021 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup ziyaret heyetinde; ... yer almıştır. Ziyaret COVID-19 pandemisi sebebiyle “zarar vermeme ilkesi” gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.
7. Bu rapor, TİHEK tarafından 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j maddesi ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 96/3 maddesine istinaden, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun ziyaretlerin gerçekleştirilmesine ilişkin 09.02.2021 tarihli ve 147 No.lu toplantısında alınan 2021/16 sayılı kararı ile 25.10.2021 tarihli ve 4923 sayılı Başkanlık Oluru uyarınca 26.10.2021 tarihinde, Silivri 3 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.
8. Ziyaret ilk olarak Kurum İdaresi ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede, Heyet üyeleri tarafından ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. Ayrıca İdareden; Kurumun iş ve işleyişi ile mevcut durumu, görevli personel, Kurumda barındırılan mahpuslar² ve COVID-19 tedbirleri kapsamında alınan önlemler hakkında bilgi edinilmiştir.
9. Kurum İdaresi ile yapılan ön görüşme sonrasında ziyaret, sağlık servisi, açık ve kapalı spor salonu, avukat görüşme odası, kütüphane, kamera odası, konferans salonu, kapalı görüşme alanları gibi ortak alanların incelenmesi ile devam etmiştir. Sonrasında özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiler ile özel görüşmeler yapılmıştır. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK ve UÖM

¹ Bundan sonra Kurum olarak ifade edilecektir.

² Bu raporda kullanılan “mahpus” sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

görevi hakkında genel bilgi verilmiştir. Ziyaretin amacı ve kapsamı hakkında bilgilendirilen mahpuslara kuruma ulaşabilecekleri adres ve iletişim numaraları verilerek başvuru yapabilecekleri hususu belirtilmiş;, isimlerinin heyet tarafından rastgele seçildiği, Raporun gizliliğe riayet edilerek hazırlanacağı ifade edilmiştir.

10. Yapılan incelemelerin ardından Kurum Müdürü ile son toplantı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda ziyaret heyetinin ilk gözlem ve tespitleri paylaşılmış, ziyaret sonrası hazırlanacak raporun Kurum İdaresi ile paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilerek ziyaret sonlandırılmıştır.
11. Kurumdaki bina ve eklentilerin tümüne erişimin sağlanmasında, mahpuslarla görüşülmesinde, bilgi ve belgelerin paylaşılmasında Kurum İdaresi ziyaret heyeti ile iş birliği içinde hareket etmiştir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

12. Kurum, İstanbul'a yaklaşık 80 km mesafede olup; Silivri'nin batı istikametine 12 km mesafededir. Tekirdağ'ın doğu istikametinde olup buraya 56 km mesafededir.
13. Kurum Silivri Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü içinde bulunan 9 müstakil ceza infaz kurumundan biri olup L tipi projesine göre inşa edilmiş ve Haziran 2008'de faaliyete geçmiştir.
14. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurum kapasitesi toplamda 2378 kişidir.
15. Bireysel odalar 12,45 m² , ortak yaşam üniteleri 56,59 m² alana sahip olup; bunların bir arada bulunduğu bir ünite toplam 208,93 m²'dir. Açık havalandırma alanları ise 65,19 m²'dir.
16. Kurumda 61 adet çoklu oda ve 35 adet tekli oda bulunmakta olup; bu odalarda toplamda 2378 adet yatak bulunmaktadır. Birden fazla kişinin barındırıldığı koğuşların her birinin içinde 7 ayrı oda bulunmaktadır.

2.2. Kurum Personeli

17. Ziyaret tarihi itibariyle Kurumda 243 hazır mevcutlu olmak üzere toplamda 259 personel görev yapmaktadır.
18. Kurumda 1 kurum birinci müdürü, 3 kurum ikinci müdürü, 2 idare memuru, 1 dış hekimi, 3 öğretmen, 3 psikolog, 1 sosyal çalışmacı, 7 cezaevi kâtipi, 2 bilgisayar işletmeni, 1 veznedar, 2 sağlık memuru, 1 hemşire, 4 teknisyen, 3 memur, 7 infaz ve koruma başmemuru ile 202 infaz ve koruma memuru görev yapmaktadır.

2.3. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

19. Ziyaret tarihi itibariyle Kurumda 1537 hükümlü ve 796 tutuklu olmak üzere toplam 2333 mahpus bulunmaktadır.
20. Kurumda engelli 3 mahpus bulunmaktadır.
21. Ziyaret tarihi itibariyle 302 mahpus COVID-19 izninde bulunmaktadır.³

3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLERE YÖNELİK TUTUM VE HİZMETLERE İLİŞKİN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. Yönetim ve Personel

22. İdare tarafından kabul işlemlerinin, tutuklama müzekkeresi veya kişinin hükümlü olduğuna dair evrakların incelenmesi ile birlikte üst yazı ve sağlık raporunun görülmesi üzerine kurum en üst amirine bilgi verilmesi suretiyle gerçekleştirildiği bildirilmiştir. İlk kabul aramalarında mahpusa aramaya dair bilgilendirme yapıldıktan sonra mevzuatta belirtilen şekilde öncelikle vücudun üst kısmında bulunan giysilerin çıkartıldığı; sonrasında bu kısmın giydirilip vücudun alt kısmındaki giysilerin çıkartıldığı ve herhangi bir bulgu veya şüphe yoksa aramanın sonlandırıldığı, bu kapsamda aramaların insan onuruna yakışır şekilde, uygun bir ortamda ve başkaları tarafından görünmeyecek şekilde gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

³ 7242 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un geçici 9'uncu maddesi: "Covid-19 salgın hastalığının ülkemizde görülmüş olması sebebiyle, açık ceza infaz kurumlarında bulunanlar ile kapalı ceza infaz kurumunda bulunup da açık ceza infaz kurumlarına ayrılmaya hak kazanan hükümlüler, 105/A maddesi kapsamında denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasının infazına karar verilen hükümlüler ve 106 ncı madde veya diğer kanunlar uyarınca denetimli serbestlik tedbirinden yararlanan hükümlüler, 31/5/2020 tarihine kadar izinli sayılır. Salgının devam etmesi hâlinde bu süre, Sağlık Bakanlığının önerisi üzerine Adalet Bakanlığı tarafından her defasında iki ayı geçmemek üzere üç kez uzatılabilir. Bu fıkra uyarınca izinli sayılanlar hakkında 95 ve 97 nci madde hükümleri uygulanır."

23. Personelin birçoğunun göreve başladıktan kısa bir süre sonra Adalet Bakanlığına bağlı eğitim merkezleri vasıtasıyla yaklaşık 4 hafta süren İnfaz ve Koruma Memuru Yetiştirme Eğitimi aldığı, bunun dışında kurumun ihtiyaçları doğrultusunda eğitim merkezlerinden eğitim talep edildiği ve bu vasıta ile personelin görev yaptığı birimler ile alakalı olarak eğitimler aldığı ifade edilmiştir. Bu eğitimlere ait listeye aşağıdaki tabloda yer verilmiştir:

Kurum Personelinin Aldığı Eğitimler
Acil Durumlara Müdahale ve Kriz Yönetimi Eğitimi
Aday Memurluk Eğitimi (Dış Hekimi) (Uzaktan Eğitim Platformu -UZEP)
Adli Tıp Eğitimi
Adli Tıp İşlemleri Eğitimi
Adli Tıp İşlemleri Eğitimi (UZEP)
Ambar Birimi Eğitimi
Ambar İşlemleri Eğitimi (UZEP)
Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF)/ Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS) Eğitimi
Ardıç Psiko-Sosyal Eğitim
Ceza İnfaz Kurumlarında İnsan Hakları
Ceza Tehiri Sağlık Uygulamaları Eğitimi
Değerlendirme ve Planlama Uygulayıcı Eğitimi
Denetimli Serbestliğe Ayırma İşlemleri
Eğitim ve Öğretim Birimi Eğitimi
Eğitim ve Öğretim Servisi Memur Eğitimi
Emanet Eşya Birimi Eğitimi
Emanet Eşya İşlemleri Eğitimi
Emanet Para ve Kıymetli Eşya İşlemleri Eğitimi (UZEP)
Firar ve Firar Girişimlerini Önleme Eğitimi
Firarı Önleme Eğitimi (UZEP)
Hayat için Değişim Programı-2 Uygulayıcı Eğitimi
Açık Süre İşlemleri UYAP Veri Girişi Eğitimi (UZEP)
Hükümlü Disiplin İşlemleri Eğitimi
Hükümlü Disiplin İşlemleri Eğitimi (UZEP)
İleri Ofis Eğitimi
İlk Yardım Eğitimi
İnfaz Birimi UYAP Ekranları Eğitimi
İnfaz Uygulamaları Eğitimi
İnfaz ve Koruma Başmemurluk Birimi Eğitimi
İnfaz ve Koruma Memuru Yetiştirme Eğitimi
İşaret Dili Eğitimi
İşaret Dili Güncelleme Eğitimi
İyi Hal Uygulamaları Eğitimi (UZEP)
İyileştirme Çalışmayı (UZEP)
Uygulayıcı Eğitimi / Modül I ve Modül II"

Kuruma Kabul İşlemleri Eğitimi
Kuruma Kabul İşlemleri Eğitimi (UZEP)
Kurumsal Haber Yazma Teknikleri
Kurumsal Strateji Geliştirme Toplantısı
Kütüphane ve Yayın İşlemleri Eğitimi (UZEP)
Kütüphanecilik Eğitimi
Liderlik ve Yöneticilik Eğitimi (2. Müdür) (UZEP)
Mahkûm Kabul Birimi Eğitimi
Mektup Okuma Komisyonu Birimi Eğitimi
Mesleki Müdahale Teknik ve Taktikleri Eğitimi
Mesleki Müdahale Yönetici Eğitimi
Mesleki ve Resmi Yazışma Kuralları Eğitimi
Mutemetlik İşlemleri Eğitimi (UZEP)
Öfke Yönetimi Programı Uygulayıcı Eğitimi
Personel Disiplin İşlemleri
Personel Disiplin İşlemleri Eğitimi (Disiplin Amiri) (UZEP)
Personel Disiplin İşlemleri Eğitimi (UZEP)
Proje Yazma ve Proje Yönetimi Eğitimi
Protokol, Görgü ve Nezaket Kuralları
Psiko-Sosyal Servis Memuru Eğitimi
Psiko-Sosyal Servis Memuru Eğitimi (UZEP)
Sekreterlik Eğitimi
Sertifikalı İlk Yardım Eğitimi
Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Programları Uygulayıcı Eğitimi
Şoför Uyum Eğitimi
Teknik Hizmetler Birimi Eğitimi
Telefonla Dinleme Birimi Eğitimi
Telefonla Görüşürme İşlemleri Eğitimi (UZEP)
UYAP Veri Girişi Eğitimi
Uygulamalı Eğitim Gözetmenliği Eğitimi (UZEP)
Vardiya İşlemleri Eğitimi (UZEP)
Yangın Eğitimi
Yardım Eğitimi
Yetiştirme Eğitimi Program Geliştirme Çalıştay1 (UZEP)
Yönetim Uygulamaları Eğitimi
Ziyaret Kabul Birimi Eğitimi
Ziyaret Kabul İşlemleri Eğitimi (UZEP)

24. İdare tarafından Kurumda görev yapan personelin, hiç bir mahpusa ayırım yapmaksızın insan onuruna yakışır şekilde muamelede bulunduğu ifade edilmiştir. Personelin hassas gruplara yaklaşım konusunda yeterli bilgi, beceri ve donanıma sahip olduğu, bu konuda idare ve personelin elinden gelen gayreti gösterdiği ifade edilmiştir.

25. Ziyaret esnasında mahpusların Kurum İdaresi ile ilgili genel bir memnuniyeti olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca infaz koruma memurlarının büyük bir çoğunluğunun iletişimi ve yaklaşımı ile ilgili olarak mahpuslardan olumlu geri bildirimler alınmış, bu durum Heyetimizce memnuniyetle karşılanmıştır.
26. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda 4'lü vardiya sistemi uygulanmakta olup, ayrıca devamlı gündüz iş ve işleyişi yürütmekle görevli olan personel bulunmaktadır. Ancak COVID-19 pandemisi sebebiyle çalışma sisteminin değiştiği, personelin 1 gündüz ve 3'erli vardiyalar şeklinde görev yaptığı belirtilmiştir.
27. Sabah 08:00 ve akşam 20:00 saatlerinde olmak üzere günlük 2 adet genel sayım yapılmaktadır. Ayrıca ihtiyaç halinde münferit kısmi koğu sayımının da yapıldığı ifade edilmiştir.
28. İsteğe bağlı sevkler açıldığında tüm hükümlülere gerekli tebliğ/tebellüğ yapıldığı, mevcut kapasitenin düşürülmesi adına Bakanlık ile gerekli yazışmaların yapıldığı, Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulu tavsiyeleri doğrultusunda kararların uygulandığı ifade edilmiştir.
29. İnfaz Kalemi personeli tarafından, personel sayısının yetersiz olduğu ve günlük 200-250 arası dosyaya baktıkları için iş yüklerinin fazla olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca buldukları odanın fiziki yapısının personelin verimli çalışması için uygun olmadığı gözlemlenmiştir.

3.2. Fiziksel Koşullar

30. Kurumda Sesli ve Görüntülü Bilişim Sistemi'nin (SEGBİS) kurulu olduğu 9 odadan oluşan 1 adet salon, İdare ve Gözlem Kurulu'nun kararı ile evli mahpuslara verilen eş görüşmesi ödülünü kullandırmak üzere hazırlanmış olan 9 oda bulunmaktadır.
31. Kurumda mahpusların eğitim ve sportif faaliyetleri için eğitim amaçlı 8 atölye, 6 dersane, 2 halı saha ve 1 çok amaçlı kapalı spor salonu bulunmaktadır.
32. Kurumda 1 adet müşahede odası, 17 adet avukat görüşme odası, 2 adet yumuşak oda, 7 adet aile görüşme odası, 55 adet kapalı görüş kabini ve 4 adet açık görüş salonu mevcuttur.

33. Kurumda hasta mahpusların kaldığı hasta koğuşu bulunmaktadır. Ziyaret tarihi itibariyle koğuşta kalan mahpus sayısı 13'tür. Koğuşlarda yapılan incelemede 2 kişilik odalarda duş alma alanlarının diğer mahpus tarafından görülecek şekilde açık olduğu; mahremiyeti sağlayacak perde, kabin vb. tedbirlerin olmadığı gözlemlenmiştir.
34. Engelli mahpusların temel ihtiyaçlarını daha rahat giderebilmeleri amacıyla birçok koğuşun tekerlekli sandalyenin rahatlıkla girip çıkabilmesine elverişli hale getirildiği ifade edilmiştir. Engelli mahpusların mevcut durumları göz önünde bulundurularak belirli odalara klozetler takılmıştır.
35. Engelli ziyaretçiler için turnike geçişinde yaşanılacak zorluklar nedeniyle güvenli geçiş kapısı oluşturulmuştur.
36. Engelli mahpus girişi olarak kullanılabilmesi amacıyla, kurum ana girişindeki boy turnikelerinin bulunduğu yerde göz biyometrisine bağlı 120 santimetre genişlikte bir çelik kapı açılarak bu kapıdan engelli ziyaretçi ve sedye giriş çıkışı sağlanmaktadır.
37. Kurum nizamiye kısmında çocuklu aileler için emzirme ve bakım odası bulunmaktadır. Ziyaretçilerin ibadet ihtiyaçları için mescit oluşturulmuştur.
38. Kurumda bina içerisinde ve dışında olmak üzere toplam 352 adet kamera bulunmaktadır. Koğuş içerisinde bulunan tuvalet, banyo ve odaların içi hariç olmak üzere, koğuş ortak alanı, üst koridor, bahçeler, ayrıca kurum içerisinde bulunan bütün koridorlar, merkez kontrol odası, idari bina, kurum girişi, ziyaretçi ve avukat mahallerinin koridoru, nizamiye, kurum personel ve mahpus kabul girişi, çöp çıkış alanı, kurum binası çevresi ve çatısı kamera ile izlenmektedir. Heyetimiz tarafından yapılan incelemede kamera görüntü kalitesinin düşük olduğu gözlemlenmiştir. İdare tarafından kameraların görüntü kalitesinin artırılması yönünde çalışma yapıldığı ifade edilmiştir.
39. Koğuşlarda 2 adet tuvalet ve 2 adet banyo bulunmaktadır.
40. Kurum İdaresi tarafından Kurum şebeke suyunun içmeye elverişli olduğu, ayrıca Kurum kantininden de su temin edilebildiği ifade edilmiştir. Kurumdaki musluk sularının analizinin Silivri Açık Ceza İnfaz Kurumunda görevli mühendisler tarafından yapıldığı belirtilmiştir.

41. Kurumun ısınması merkezi ısıtma sistemi ile kurum içinde bulunan kalorifer petekleri yakılarak sağlanmaktadır.

3.3. Beslenme

42. Kurum İdaresince yemeklerin Silivri Açık Ceza İnfaz Kurumu mutfak biriminde gıda mühendisi ve diyetisyen gözetiminde aşçılar tarafından hazırlandığı, dağıtımı için kuruma gönderildiği ve görevli personel refakatinde koğuşlara dağıtımının yapıldığı ifade edilmiştir.

43. Gerek Kurum doktoru gerekse uzman doktorlar tarafından verilen raporlar doğrultusunda diyet, vejetaryen vb. özel durumlar için Kuruma yemek gönderildiği ifade edilmiştir.

44. Kurum içerisinde mahpusların ihtiyaçlarını karşılamak için 425 çeşit ürünün satıldığı kantin mevcuttur. Kantinde bulunan ürünler talebe göre çeşitlilik göstermektedir. Mahpusların haftalık 750 Türk Lirası kantin limiti bulunmakta ve limit Adalet Bakanlığı tarafından belirlenmektedir.

3.4. Sağlık Hizmeti ve Psiko-Sosyal Destek Hizmetleri

45. Sağlık servisi bünyesinde 1 aile hekimi ile 1 dış hekimi bulunmakta olup, 01.01.2021- 26.10.2021 tarihleri arasında 12098 muayene işlemi ve 857 dış hastaneye sevk işlemi yapıldığı ifade edilmiştir.

46. Kurumda, 1 aile hekimi hemşiresi ile Adalet Bakanlığı'na bağlı 3 sağlık personeli görev yapmaktadır. İdarece, Kurumda 24 saat sağlık personeli bulunduğu belirtilmiştir.

47. Sağlık servisine yazılan dilekçelerin ivedilikle ilgili birime iletildiği, ayrıca anlık sağlık sorunları yaşanması halinde uyarı butonlarına basılmak suretiyle mahpusların konuyu Kurum görevlilerine iletebildikleri bilgisi verilmiştir.

48. Acil haller dışında, rahatsızlığını Kurum idaresine yazılı olarak bildiren mahpusların makul süre içerisinde Kurum revirine çıkarıldığı, burada yapılan doktor muayenesinden sonra bir üst basamak sağlık kuruluşuna sevki uygun görülenlerin sevk işlemlerinin gerekli güvenlik önlemleri altında en kısa sürede gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

49. Kronik rahatsızlığı olan mahpusların listesinin güncel olarak kayıt altına alındığı, yıllık kan tahlillerinin yapıldığı ve sevk edildikleri hastanelerdeki uzman doktorlar tarafından belirlenen periyotlarda sevk işlemlerinin tekrarlandığı ve biten ilaçların kurum aile hekimi tarafından reçete ile verildiği belirtilmiştir.
50. Kurum aile hekimi tarafından reçete edilen ilaçların, Sağlık Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı arasında imzalanan genelge kapsamında anlaşmalı eczanelerden temin edilerek sağlık personeli tarafından kontrol edilip Türk Eczacıları Birliği Cezaevi Reçete Takip Sistemi'nden (CETAŞ) kontrolü sağlanıp onaylandıktan sonra mahpuslara imza karşılığında dağıtımının yapıldığı ifade edilmiştir. Kırmızı ve yeşil reçeteye tabi ilaçların tek tek hazırlanıp imza karşılığında Kurum İdaresinin gözetimi altında mahpuslara verildiği bilgisi paylaşılmıştır.
51. Kurum İdaresince, cezasının infazı ertelenebilecek derecede sürekli hastalık, sakatlık ve kocama halinde bulunanlar veya hastalığa maruz kalanlar ya da sürekli bir kişinin bakımı ile yaşantısını sürdürebilenlerin tespiti için gerekli hassasiyetin gösterildiği, söz konusu durumda olan mahpuslar için Cumhuriyet Başsavcılığına bildirim yapılarak ceza tehir işlemleri için re'sen veya mahpusun talebi doğrultusunda işlem başlatıldığı ifade edilmiştir.
52. Diş hekimi tarafından günlük ortalama 20 hastaya baktığı, kurumdaki tek diş hekimi olduğu, 08:00-17:00 saatleri arasında çalıştığı, çalıştığı yerin revir olmasından dolayı bir çok işlemin yapılamadığı ve gerekli durumlarda kampüs hastanesine sevk yapıldığı, yanında hemşire olmadığı ve yalnız çalıştığı, ayrıca rapor ve arşiv tutma işlemlerini de gerçekleştirdiği belirtilmiştir. Bazen kampüs hastanesine gönderdiği hastanın normal hastaneye sevk edilmeyerek revire geri getirildiği, ancak dışarıya sevki kampüs hastanesinin yaptığı ifade edilmiştir.
53. Ceza infaz kurumlarında psiko-sosyal yardım servisi çalışmaları "Standartlar Sistemi" çerçevesinde oluşturulan "İyileştirme Haritası" kapsamında yürütülmektedir. Bireylerin kendileri ve yaşadıkları sosyal çevreleri ile ilgili psiko-sosyal özelliklerini içeren çalışmalar psiko-sosyal servis uzmanları tarafından yapılmaktadır. Ceza infaz kurumu psiko-sosyal yardım servislerinde psikolog ve sosyal çalışmacı görev yapmaktadır. Psiko-sosyal servis uzmanları planlama, yürütme ve izleme-değerlendirme çalışmalarını mesleki bilgi ve uzmanlık alanı

çerçevesinde yürütmektedir. Çalışmaları sırasında mesleki yöntem ile inceleme, problem çözme, gözlem, görüşme, rapor yazma ve dosyalama gibi teknikleri kullanmaktadırlar.

54. Psiko-sosyal serviste, 3 psikolog ve 1 sosyal hizmet uzmanı olmak üzere 4 personel görev yapmaktadır. Personel tarafından, mahpuslarla dilekçe yoluyla, mektup ve revir yönlendirmeleriyle, ailelerinin isteği üzerine görüştükleri ifade edilmiştir. Sigara, alkol, öfke kontrolü gibi konularda grup çalışmaları yapıldığı, ancak COVID-19 pandemisi nedeniyle grup çalışmasının yapılamadığı, psikiyatrik tedavi görenlerin ve intihara meyillilerin takibinin yapıldığı, reddetmedikleri takdirde yeni gelen mahpuslarla görüşüldüğü, ihtiyaç ve risk raporu çıkarıldığı ifade edilmiştir. Ayrıca grup çalışmalarının 12-15 kişiden oluştuğu ve yaklaşık 1,5-2 ay sürdüğü, iş yükü fazla olduğu için kurumda daha fazla sayıda uzman olmasının daha iyi olacağı dile getirilmiştir.
55. İdare tarafından, ziyaret tarihi itibariyle intihar riskinden dolayı takip edilen 6 mahpusun olduğu ifade edilmiştir.
56. Bazı mahpuslar hastaneye sevk konusunda gecikmeler olduğunu iddia etmişlerdir. Kurum idaresi de sevk konusunda Jandarma personelinin desteği gerektiğinden bazı aksamaların yaşanabildiğini ifade etmiştir. Nitekim İstanbul Bakırköy Adliyesi Adalet Komisyonu Başkanlığı Silivri 1 No.lu Yargı Çevresi Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulu'nun 2019 Yılı 3'üncü Dönem Raporu'nda da bu hususa değinilmiştir.
57. Kurum İdaresi tarafından aşı olmak isteyen mahpuslarca aşı onay formu doldurulmak sureti ile aşılama yapıldığı ifade edilmiştir. Aşılama oranının yüksek olduğu ve mahpusları ikna etmek için mahpuslarla birebir görüşüldüğü ifade edilmiştir. Ziyaret tarihi itibariyle 48 mahpusun 1 doz, 1554 mahpusun 2 doz, 245 mahpusun 3 doz aşı olduğu, 167 mahpusun ise aşı olmayı reddettiği ifade edilmiştir.
58. Tüm ortak kullanım alanlarına yeterli miktarda el dezenfektanı yerleştirilmiştir. Her gün mesai bitiminde ortak yaşam alanlarının, koridorların temizlendiği ve dezenfeksiyon işlemi uygulandığı, her hafta sonu mahpusların bulunduğu

koşulların dezenfekte edildiği, ayrıca hizmet satın alınması yöntemiyle parazitlere karşı önlem olarak ayda bir kez ilaçlama yapıldığı ifade edilmiştir.

59. Kurum İdaresince bulaş riskine karşı alınan önlemler kapsamında Kuruma giriş yapan kişilerin günlük ateş ölçümü ve takibinin yapıldığı, her vardiya değişiminde personelden negatif PCR testi sonucu talep edildiği bilgisi paylaşılmıştır. COVID-19 hastalığı belirtisi gösteren mahpusların ivedi şekilde muayene edilerek PCR testi yapıldığı, test sonucu pozitif çıkan mahpusların tekli odalara alınarak izole edildiği belirtilmiştir.
60. Sağlık Bakanlığının belirlediği COVID-19 tedbirlerinin yazılı olduğu genelgeler Kurum içerisinde mahpusların görebileceği panolara ve koridorlara asılmıştır.
61. İdare tarafından Kurumda tutulan mahpuslar için İl ve İlçe Sağlık Müdürlüğü ile koordinasyon sağlanıp her yıl tüberküloz hastalığı ile ilgili olarak tarama yapıldığı ifade edilmiştir.

3.5. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Faaliyetler

62. Kurum İdaresi tarafından Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulu Tedbir Kararı gereğince sosyal ve sportif faaliyetlerin aşamalı olarak 2021 Ekim ayı başında başlatılmasına karar verildiği, eğitsel faaliyetlere ise kitap, dergi, öğretici yayınlar olmak üzere ara vermeden devam edildiği ifade edilmiştir.
63. İdare tarafından temel eğitimin, mesleki eğitimin ve sosyal-kültürel alanlarda açılmakta olan tüm kursların İlçe Halk Eğitim Merkezi, İlçe Müftülüğü, Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları Merkezi (İSMEK) ile işbirliği içerisinde gerçekleştirildiği aktarılmıştır. Kurslarda başarı gösteren tüm mahpuslara, eğitim görmüş oldukları alanda belge verildiği belirtilmiştir.
64. Kurumda kantin, çamaşırhane, terzi, tekstil atölyesi, fotoğraf çekimi, fotokopi cihazı olmak üzere beş adet işyurdu faaliyeti yürütülmektedir. Bu işyurdu faaliyetlerinde toplam 83 mahpus çalışmaktadır. İdareyle yapılan görüşmede yeni atölyelerin açılacağı bilgisi alınmıştır. Heyetimiz tarafından işyurtları ziyaret edilmiş ve yapılan çalışmalar memnuniyetle karşılanmıştır.

65. Kurumda eğitim öğretim faaliyetleri kapsamında açık öğretim ortaokul, lise ve üniversite öğrencisi mahpuslar bulunmaktadır. Aşağıdaki tabloda 26.10.2021 tarihi itibari ile öğrenci sayıları gösterilmektedir:

Açık Öğretim Ortaokul: 80 öğrenci
Açık Öğretim Lise: 306 öğrenci
Açık Öğretim Anadolu Üniversitesi: 79 öğrenci
Açık Öğretim Atatürk Üniversitesi: 40 öğrenci
Açık Öğretim İstanbul Üniversitesi: 50 öğrenci

66. İdare tarafından mahpus başına kütüphaneden toplam 10 kitap alınabildiği, alınan kitapların teslimi için 15 günlük süre olduğu ve sürenin uzatılabildiği belirtilmiştir. Kütüphaneye 1800'e yakın kitap almak için araştırma yapıldığı ve alınacak kitapların %20'sinin yabancı dilde olacağı ifade edilmiştir. Dışarıdan kitap getirildiğinde de 10 kitap kotasının olduğu ve eğitim kitaplarının kota dışı olduğu belirtilmiştir. 2021 yılında 24.000 kitap dağıtıldığı ifade edilmiştir.

67. İdare tarafından COVID-19 pandemisinden dolayı kursların açık olmadığı, pandemi öncesinde resim ve bilgisayar kurslarının açık olduğu, ücreti karşılığında süreli yayınlar ve dergiler almayı planladıkları, Silivri İlçe Halk Kütüphanesinden istenen kitapların geldiği ve yılbaşından sonra kampüste İlçe Halk Kütüphanesi açılması planlandığı ifade edilmiştir.

68. Kurum kütüphanesinde bulunan kitap çeşitleri ve sayısı aşağıdaki tabloda gösterilmektedir:

Coğrafya-Tarih: 313 adet
Dil ve Dil Bilim: 64 adet
Dini Kitaplar: 380 adet
Doğa Bilimleri-Matematik: 63 adet
Edebiyat-Retorik: 2.755 adet
Felsefe ve Psikoloji: 395 adet
Genel Konular: 59 adet
Sanat: 123 adet
Teknoloji-Uygulamalı Bilimler: 235 adet
Toplum Bilimleri: 343 adet

69. Kurumda 2 vaiz görev yapmaktadır. Vaizlerle yapılan görüşmede mahpusların birebir kendileriyle görüşme yapabildiği, ayrıca vaizler tarafından hazırlanan dini vaazların video şeklinde TV’de yayınlandığı belirtilmiştir.
70. Kurum İdaresi tarafından, 26 olan kanal sayısının 34’e yükseltildiği, mahpusların talepleri doğrultusunda TRT World gibi kanalların da eklendiği ifade edilmiştir.
71. Kurum İdaresi tarafından hava koşullarının elverişli olması durumunda mahpusların halı sahayı ayda 2 defa ve 30-45 dakika arası kullanabildikleri, hava koşullarının kötü olması durumunda ise kapalı spor salonunu kullanabildikleri ifade edilmiştir. COVID-19 pandemisinden dolayı kapalı spor salonunun kullanılmadığı ifade edilmiştir.

3.6. Dış Dünya ile Etkileşim

72. Ziyaret tarihi itibariyle COVID-19 pandemi tedbirleri kapsamında açık görüş programının uygulanmadığı, kapalı görüş programı kapsamında mahpusların 2 yakını ile 15 günde bir olmak suretiyle 45 dakika süre ile görüşebildiği ifade edilmiştir. Ayrıca Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu (ACEP) Projesi kapsamında görüntülü telefon cihazlarının kurulmasının gerçekleştirildiği ve teknik çalışmaların devam ettiği ifade edilmiştir.
73. İdare tarafından sabah saat 08:00 itibariyle yapılan sabah sayımı sonucunda tüm koşullardan toplanan dilekçelerin, görevli başmemurluk kalemi memurları tarafından kaşelendikten sonra infaz ve koruma başmemuru ve Kurum İkinci Müdürü tarafından havale işlemlerinin yapıldığı, sürecin ilgili birimlerin dilekçeleri işleme koymasıyla neticelendirildiği belirtilmiştir.
74. Dilekçelerin genel olarak infaz kalemi, cezaevleri arası telefon görüşü, emanet para bilgisi, sağlık birimi, müdür ve başmemurla görüşme talebi, psiko-sosyal servis görüşme talebi gibi konular içerdiği ifade edilmiştir.
75. Bazı mahpuslar telefonla görüşme vakitlerinin çocuklarının okul saatine denk geldiğini, bu nedenle çocuklarıyla iletişim kuramadıklarını iddia etmişlerdir.

3.7. Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri

76. Kurumda 01.01.2021-26.10.2021 tarihleri arasında toplamda 54 adli vaka yaşanmıştır.
77. Son bir yıl içerisinde 172 adet disiplin cezası verilmiştir. Bu disiplin cezalarının 36 tanesi kınama cezası, 9 tanesi bazı etkinliklerden alıkoyma cezası, 4 tanesi haberleşmenin kısıtlanması cezası, 57 tanesi ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası, 65 tanesi hücreye koyma cezası, 1 tanesi hücreye koyma cezasına karşılık ziyaretten men cezası olarak verilmiştir.
78. Son 1 yıl içerisinde İnfaz Hâkimliğine kurum uygulamaları ile ilgili toplamda 8 adet şikâyet dilekçesi gönderilmiştir. Şikâyet dilekçeleri Kurum uygulamaları hakkında olup; doğum gününde hediye olarak gönderilen tespihin mahpusa verilmemesi, pandemi nedeni ile Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulu tarafından alınan tedbir kararları kapsamındaki görüş kısıtlamaları, açık görüşlerin pandemi döneminde devam etmemesi, mahpusun Kurum revirine çıkarılmaması ve muayene edilmemesi, yapılan açık/kapalı görüşlerin kurum tarafından dinlenilmesi ve izlenilmesi, Kurumda bulunan mahpus sayısının Kurum kapasitesini aşması, mevzuatta belirtilen sayıdan fazla olan kıyafet ve battaniyenin verilmemesi hakkındaki şikâyetlerden oluşmaktadır. İdare tarafından, bu şikâyetlere ilişkin uygulamaların ilgili kanun ve yönetmelikler ışığında gerçekleştirildiği, şikâyet ve/veya itiraz üzerine İnfaz Hâkimliğince ve Ağır Ceza Mahkemesince incelendikleri ifade edilmiştir.

4. TAVSİYELER

4.1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

79. Cezaevi İnfaz Kalemindeki fiziki yapının iyileştirilerek personelin kullanımına uygun hale getirilmesi,
80. Hasta koğuşundaki 2 kişilik odalarda bulunan duş alma bölümünün mahremiyeti sağlayacak şekilde düzenlenmesi,
81. Kurumda bulunan kameraların görüntü kalitesini artırma çalışmalarının hızlandırılması,
82. Diş hekimine yardımcı olmak amacıyla hemşire görevlendirilmesi,

83. Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesine (AİÖK) göre eğitim, çalışma, spor gibi etkinlikleri de kapsayan bir faaliyet programı mahpusların ıslahı açısından önem arz etmektedir.⁴ Mahpusların kendi istekleri ile işyurtlarında çalışmaları, meslek öğrenerek rehabilite olmaları, gelir sağlamaları ve mahpusların cezaları infaz edildikten sonra sosyal yaşama adapte olabilmeleri anlamında önemli hususlar arasında yer almaktadır. Bu kapsamda mahpusların iyileştirilmesi ve topluma kazandırılması amacıyla pandemi nedeniyle faal olmayan resim, bilgisayar vb. kursların açılması, daha kapsamlı hale gelmesi veya yeni kursların açılması,
84. Kapalı spor salonunun pandemiye yönelik tedbirler de gözetilerek açılması,
85. AİÖK mahpusların özellikle aileleri ile olan temaslarını devam ettirmesinin önemli olduğunu ve telefonla temas kurabilmek için daha iyi imkânlarla sahip olmalarına izin verilebileceğini vurgulamaktadır.⁵ Bu kapsamda çocuğuyla görüşmek isteyen mahpusların telefonla görüşme hakkının çocuklarının okul saatine göre ayarlanması,
- tavsiye edilmektedir.

4.2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

86. Cezaevi İnfaz Kalemindeki iş yükünün fazla olmasından dolayı cezaevi infaz kâtibi sayısının artırılması,
87. Sağlık servisindeki iş yükü ve Kurum mevcudu düşünüldüğünde dış hekimi, hemşire ve sağlık memuru ihtiyacının karşılanması,
88. Ceza infaz kurumlarında psiko-sosyal servisler, mahpusların iyilik hallerinin tespiti ve takibi açısından önem arz etmektedir. Kurum kapasitesinin ve psiko-sosyal

⁴AİÖK Standartları, 2'nci Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (92) 3], s.15. : “Tatminkâr bir faaliyet programı (çalışma, eğitim, spor, vs.), mahkûmların iyiliği açısından çok önemlidir. Bu durum ister hüküm giymiş, ister mahkemeye çıkmayı bekleyen kişilerin bulunduğu bütün kurumlar için geçerlidir.”

⁵AİÖK Standartları, 2'nci Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (92) 3], s.16 : “Mahpusların dış dünyayla temaslarını makul düzeyde devam ettirmesi de çok önemlidir. Her şeyden önce mahpuslara aileleriyle veya yakın arkadaşlarıyla ilişkilerini devam ettirebilme imkânı verilmelidir. Buradaki temel prensip, dış dünyayla temasın desteklenmesi olmalıdır; bu tür temasın sınırlanması sadece kayda değer güvenlik endişeleri veya kaynak kısıtlılığı nedenlerine dayandırılabilir. AİÖK bu bağlamda, ailesi uzakta yaşayan (bu nedenle düzenli ziyaret imkânı olmayan) mahpuslar için ziyaret veya telefon teması kurallarının uygulanması konusunda esnekliğe gerek olduğunun altını çizer. Örneğin bu tür mahpusların ziyaret süresini biriktirebilmesine ve/veya aileleriyle telefonla temas kurabilmek için daha iyi imkânlarla sahip olmasına izin verilebilir.”

servisteki iş yükünün fazla olmasından dolayı bu serviste çalışan uzman sayısının yetersiz kaldığı değerlendirilmektedir. Bu serviste yapılan inceleme, problem çözme, gözlem, görüşme, rapor yazma ve dosyalama gibi çalışmaların aksamadan ilerlemesi adına psiko-sosyal serviste çalışan personelin sayısının artırılması ve çalışanlarda sürekliliğin sağlanması,

tavsiye edilmektedir.

4.3. İçişleri Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

89. İstanbul Bakırköy Adliyesi Adalet Komisyonu Başkanlığı Silivri 1 No.lu Yargı Çevresi Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulu'nun 2019 Yılı 3'üncü Dönem Raporunda da belirtildiği gibi mahpusların hastaneye sevki konusunda yaşanan gecikmelerin önüne geçebilmek için Kurumun Jandarma personeli sayısının artırılması,

tavsiye edilmektedir.

4.4. Sağlık Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

90. Kurum aile hekimi ve dış hekimi tarafından yapılan tetkikler sonucu dış hastanede tedavi edilmesi uygun görülen mahpusların, dış hastaneye naklinin yapılması konusunda yetkili olan Kampüs Hastanesi doktorları tarafından mahpusların tedavilerine uygun hastanelere sevkinin yapılması konusunda özen gösterilmesi,

tavsiye edilmektedir.

İLAVE GÖRÜŞ

Karar Adı :
Karar Numarası : 2022/300, 2022/301, 2022/302, 2022/303, 2022/304,
2022/305, 2022/306

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol gereği oluşturulan ve Ulusal Önleme Mekanizması görevi gören TIHEK insan onurunu temel alarak;

h) İşkence ve kötü muamele ile mücadele etmek ve bu konuda çalışmalar yapmak.

ı) İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak.

j) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmekle görevlidir.

Bu görev; Ek İhtiyari Protokol'ün 19.maddesinde belirtildiği üzere özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile **BU KİŞİLERE YÖNELİK TUTUMU DÜZENLİ OLARAK İZLEMEN** ile yerine getirilir.

Öncelikle OPCAT kapsamında Kurumun ziyaret edeceği (özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları) yerlerin belirlenmesi gerekir.

6701 sayılı Kanun'da ziyaret edilecek yerler konusunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Kanunun gerekçesine baktığımızda **özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerin alıkonuldukları ceza ve tutukevleri, kamplar, bakım merkezleri gibi yerler** şeklinde ibare bulunmaktadır.

Ek Protokol'ün 4.maddesi ise bu yerlerin **bir kamu makamının verdiği emre binaen ya da kamu makamının teşviki veya rızası veya bilgisi dahilinde, yargı yetkisi ya da denetimi altında bulunan kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldıkları ya da bırakılabilecekleri her hangi bir yer olduğu**, ikinci fıkrada da;

Özgürlükten yoksun bırakılmayı **herhangi bir adli, idari veya diğer bir makamın emri üzerine kişinin kendi iradesi ile ayrılmasına izin verilmeyen kamusal ya da özel gözaltı yerlerinde tutulması, hapsedilmesi veya yerleştirilmesi anlamına geldiği** belirtilmiştir.

AİHM işkence ile kötü muamele ayrımını, mağdura yapılan muamelenin yoğunluğu, muamelenin fiziksel ve ruhsal etkileri, mağdurun cinsiyeti, muamelenin uygulanış şekli ile yöntemi, eziyetin süresi, mağdurun sağlık durumu ve yaşı gibi göstergelerle değerlendirmektedir.

Ek Protokol ile kapsam bu şekilde ilkesel anlamda tahkim edilmesine rağmen Kurum, gereksiz ve görev kapsamında kalmadığını düşündüğüm (huzurevleri gibi) birçok yere Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında ziyaretler gerçekleştirmektedir. Bu hususa bir kez daha dikkat çekmek isterim.

Ziyaretler sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için, Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak, ilgililere tavsiyelerde bulunulur.

Tarafı olduğumuz sözleşmelerde de insan onuruna vurgu yapılmakta, işkence ve kötü muamelelerin fiziksel ve ruhsal bakımdan insanda bıraktığı derin acı ve ızdırap olgusu üzerinde durulmaktadır.

Ek İhtiyari Protokol'ün 20.maddesinde Ulusal Önleme Mekanizmasında asgari olarak bulunması gereken yetkiler belirlenmiştir ki 6701 sayılı Kanunla bu yetkiler TIHEK'e verilmiştir.

1-Tüm alıkoyma yerlerinde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin sayısının yanı sıra, bu tür yerlerin sayısı ve bulunduğu yere yere ilişkin her türlü bilgiye ulaşmak,

2-Bu kişilere yönelik tutum ve alıkonulma koşullarına ilişkin tüm bilgiye ulaşmak, 3-Tüm alıkoyma yerlerine ve bunların binalarına ve tesislerine ulaşmak,

4-Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerle, tanık bulunmaksızın, doğrudan doğruya ya da gerekli görülüyorsa çevirmen aracılığıyla veya Ulusal Önleme Mekanizmasının konuyla ilgili bilgi verebileceğine inandığı başka herhangi biriyle özel görüşmeler yapmak,

5-Ziyaret etmek istenen yerleri ve görüşmek istenen kişileri serbestçe seçmek.

Alıkoyma yerlerinin düzenli önleyici ziyaretlerle izlenmesi, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin alıkonma koşullarının ve bu kişilere karşı muamelenin tüm yönlerini ilk elden değerlendirerek, zaman içinde işkence ve kötü muameleyi önlemeyi amaçlayan bir süreçtir.

Alıkoyma yerlerine yapılan bu ziyaretlerin önleyici niteliği, bağımsız ulusal organların yapacağı diğer türden ziyaretlerden ve özellikle alıkonanların yaptıkları bireysel şikâyetlerin soruşturulması için yapılan ziyaretlerden amaç ve yöntem bakımından ayırır.

Yine bu kapsamda yapılan ziyaretler adli bir vakanın soruşturulmasından ve de bir teftiş incelemesinden de tamamen farklıdır.

Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında alıkoyma yerlerine yapılan düzenli ve habersiz ziyaretlerin ana amacı, alıkonanların insan haklarına saygı gösterilip gösterilmediğini izlemek ve ihlallere, özellikle işkence ve diğer kötü muamele biçimlerine karşı caydırıcı olmaktır.

Alıkoyma koşullarının (altyapı, su, sıhhi tesisat ve hijyen vb gibi) değerlendirilmesi de yine OPCAT uyarınca yapılması gerekir. Çünkü buradaki koşullar özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiler üzerinde acı verici etkiler bırakabilir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği tarafından hazırlanan ve 2018 yılında yayınlanan Ulusal Önleme Mekanizmalarının Rolüne dair Uygulama Rehberinde;

“Görevinin karakteri önlemektir; ziyaret işlevlerini yerine getirirken bu gibi durumlarla karşılaşmalar dahi, UÖM’ler soruşturma yapmaz ya da işkence ve kötü muamele şikâyetleri ile ilgili hüküm vermezler. UÖM’lerin kurulmasına ilişkin mevzuat, yetkili makamları ve diğer paydaşları UÖM’nin tavsiyelerini yerine getirmeye ve tavsiyeleriyle ilgili diyaloga girmeye zorlamalıdır.

ULUSAL ÖNLEME MEKANİZMASI SORUŞTURMA ORGANI DEĞİLDİR. Bir UÖM’nin görevi,

önleyici yaklaşımıyla, işkenceye karşı çalışan diğer organlardan farklıdır: işkence veya kötü muamele ile ilgili şikâyetleri araştırmak veya değerlendirmek yerine, kalıpları tanımlamak ve sistemik işkence risklerini saptamayı amaçlamaktadır.” değerlendirmelerinde bulunmuştur.

Kurumun bugüne kadar yaptığı ziyaretler sonucunda hazırlanan raporlara baktığımızda çoğunlukla Ulusal Önleme Mekanizması kapsamı dışında kalan hususların yer aldığı, yapılan tavsiyelerin

soyut ve ilgisiz kurumlar muhatap alınarak yapıldığı görülmektedir.

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi "İşkence" terimini 1.maddesinde “ **bir şahsa veya bir üçüncü şahsa, bu şahsın veya üçüncü şahsın işlediği veya işlediğinden şüphe edilen bir fiil sebebiyle, cezalandırmak amacıyla bilgi veya itiraf elde etmek için veya ayırım gözeten herhangi bir sebep dolayısıyla bir kamu görevlisinin veya bu sıfatla hareket eden bir başka şahsın teşviki veya rızası veya muvafakatıyla uygulanan fiziki veya manevi ağır acı veya ızdırap veren bir fiil anlamına gelir.** şeklinde açıklamaktadır.

İşkencenin tanımı verilmesine rağmen diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezaların neler olduğu konusunda bir tanım yapılmamış 16.madde de **1. maddede tanımlandığı şekilde işkence derecesine varmayan diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya ceza gibi fiiller** şeklinde çerçeve çizilmiştir.

Kurumun raporlarına baktığımızda Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında kalan hususlar bir “tespit” olarak kalmakta bu anlamda bir değerlendirme yapılmamaktadır.

“İşkence ve Kötü Muamele” ise raporlarda sadece “kelime” olarak kalmaktadır.

Diğer taraftan Kanunla kuruma verilen inceleme, araştırma, ziyaret ve rapor hazırlama görevleri ile diğer görevler, insan hakları ve eşitlik uzmanları, insan hakları ve eşitlik uzman yardımcıları tarafından yerine getirilir. Bu hükmün amacı da Ek İhtiyari Protokolün 19.maddesinde belirtilen ilkeler doğrultusunda raporların konusunda uzman kişilerin hazırlanmasıdır.

Ayrıca tavsiyelerin de doğru muhataba; somut bir şekilde ve takibini de mümkün kılacak”.....**şeklindeki uygulama/davranış/tutum işkence/kötü muamele teşkil edebileceği değerlendirildiğinden bu uygulamadan vazgeçilmesi/yeniden gözden geçirilmesi...tavsiye olunur.**” şeklinde yapılmalıdır.

Diğer taraftan Ulusal Önleme Mekanizması görevi kapsamında bir resen inceleme kararı alınmış ise incelemenin sadece bu konu üzerinde yoğunlaştırılması gerekir. Aynı zamanda Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında ziyareti de yapılacaksa ziyaret raporunun ve resen inceleme raporunun ayrı ayrı ele alınıp değerlendirilmelidir.

Sonuç olarak Kurumun Ulusal Önleme Mekanizması kapsamındaki görevini İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde yerine getirmesi gerektiği

kanaatindeyim.

e-imzalıdır

Av. Harun MERTOĞLU
Kurul Üyesi